

Жихарєва К.В. Роль зелених насаджень у формуванні міського середовища у місті Біла Церква

Розглянуто основні функції і завдання озеленення та зелених насаджень у системі міста Біла Церква, їх безпосередню роль як у самому місті, так і в приміських районах. Розглянуто питання озеленення міських об'єктів, зокрема міських парків, бульварів, прибережних територій р. Рось і р. Протоки, житлових районів і мікрорайонів, прибудинкових територій житлових кварталів. Висвітлено основні проблеми озеленення Білої Церкви та шляхи їх вирішення. Приділено увагу питанням оздоровлення міського середовища, екології та естетики зелених насаджень і психологічного впливу їх на людину.

Ключові слова: загальноміські зелені насадження, зелені насадження, насадження житлових районів, міський парк, озеленення міста, функції зелених насаджень.

Zhikhareva K.V. The Role of Green Plantations in an Urban Environment in Bila Tserkva

The main role, functions and tasks of landscaping and green areas in the city of Bila Tserkva, their direct role, both in the city and suburban areas are considered. The questions of greening urban objects, in particular, urban parks, boulevards, coastal territories of the Ros and the Protoka rivers, residential areas and housing estates, residential areas of the residential district are examined. The main problems of planting greenery in the city of Bila Tserkva and ways of their solution, the issues of improvement of the city environment, ecology and aesthetics of green plantations and their psychological impact on man are considered.

Key words: city parks, green spaces, residential areas plantations, urban parks, greening the city, green plantation functions.

УДК 712.253:58(477.75)

*Млад. науч. сотр. В.К. Зыкова, канд. бiol. наук;
ст. наук. сотр. Л.И. Улейская, канд. бiol. наук; ст. наук. сотр. В.П. Коба,
д-р бiol. наук; млад. науч. сотр. В.Н. Герасимчук; млад. науч. сотр.
А.Л. Харченко; аспир. Е.Н. Спотарь – Национальный научный центр
Никитского ботанического сада, г. Ялта*

СТАНОВЛЕНИЕ ДЕНДРОЛОГИЧЕСКИХ КОЛЛЕКЦИЙ ПРИМОРСКОГО ПАРКА НИКИТСКОГО БОТАНИЧЕСКОГО САДА, ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕКОНСТРУКЦИИ

Впервые проведен анализ видового состава древесных растений Приморского парка арборетума НБС – ННЦ, насчитывающий в настоящее время 153 таксона. Выделено 23 редких и малораспространенных древесных экзота, произрастающих в данном парке, перспективных для использования в парках наиболее теплой приморской зоны Южного берега Крыма; дана оценка их обмерзаемости и засухоустойчивости. Описано 6 монументальных растительных композиций: одна аллея и пять рощ Приморского парка с указанием года закладки, площади и количества экземпляров. Указаны мемориальные, многовековые деревья парка. Отмечены новые элементы, вошедшие в структуру парка в 2013 г. Предложены пути дальнейшей реконструкции этого мемориального парка арборетума НБС – ННЦ с улучшением экскурсионного маршрута по его территории.

Ключевые слова: Приморский парк, интродукция, реконструкция.

Большую роль в сохранении биологического разнообразия растений играют ботанические сады и дендропарки Украины, в которых накоплен немалый опыт интродукции субтропических растений. В ряду данных исследований анализ опыта и расширение научных исследований по интродукции субтропических декоративных древесных растений в открытом грунте на базе Приморского

парка Никитского ботанического сада – Национального научного центра (НБС – ННЦ) имеет большое значение.

Приморский парк арборетума НБС – ННЦ был заложен к столетнему юбилею Никитского ботанического сада в 1912 г. Создание парка в прибрежной зоне позволило расширить возможности интродукции теплолюбивых субтропических растений. В результате более чем 100-летней интродукции отличительной чертой Приморского парка является сосредоточение в нем наиболее теплолюбивых субтропических растений арборетума. Наряду с положительным опытом, архивные материалы лаборатории дендрологии и цветоводства свидетельствуют о неудачных попытках введения теплолюбивых интродукцентов, которые погибли вследствие негативных климатических явлений. В начале XXI в. состояние парка требовало проведения научно обоснованного комплекса работ по его реконструкции, которая планировалась с учетом перспективы включения парка в экспозиционно-экскурсионную территорию арборетума НБС – ННЦ.

Целью данной работы явилось проведение исторического анализа итогов интродукции и динамики видового состава растений, произрастающих в настоящее время на территории Приморского парка, разработка основных направлений оптимизации ассортимента для реконструкции экспозиций, создание экскурсионного маршрута.

Материал и методика исследований. Для характеристики состояния интродукцентов использованы шкалы оценки обмерзаемости и засухоустойчивости [2, 5].

Обмерзаемость: 0 – растения не повреждаются даже в суровые зимы; 1 – подмерзают концы однолетних побегов, а также листья вечнозеленых растений; 2 – полностью обмерзают однолетние побеги; 4 – вымерзает прирост последних трех лет и в значительной степени повреждаются многолетние ветви кроны; 5 – отмерзает ствол и ветви до уровня снегового покрова (при его отсутствии – до штамба); 6 – растение подмерзает до корневой шейки и восстанавливается по-рослю; 7 – растение погибает с корнем.

Засухоустойчивость: +++ переносят засуху без видимых повреждений и могут развиваться без искусственного орошения в летний период; ++ нуждаются в поливе в летний период (устойчивы к воздушной засухе, но требовательны к почвенной влажности); + необходим систематический полив в течение всего летнего периода; – растения страдают даже в условиях постоянного полива как от воздушной засухи, так и от дефицита влажности почвы.

Результаты исследования. Приморский парк, заложенный в 1912 г. в юго-восточной части приморской территории Никитского ботанического сада, защищенной от ветров склонами хребта Мартъян, стал самым теплым парком Сада (термическая емкость вегетационного периода составляет от 3700 °C до 3800 °C).

Научной основой подбора растений для этого парка (как и для остальных) стал ботанико-географический принцип размещения растений, согласно которому в нем в первую очередь высаживали виды, происходящие из Средиземноморья и Юго-Восточной Азии, однако в дальнейшем этот принцип не был выдержан до конца. Посадки растений были начаты весной 1912 г., а официальная дата открытия парка состоялась 23 сентября 1912 г.

Главный садовник Никитского ботанического сада Ф.К. Калайда писал в своей рукописи о Приморском парке: "Основание Приморского парка было приурочено к столетию Никитского Ботанического Сада 1812-1912 гг. с целью пополнения имеющихся коллекций более южными видами и разновидностями растений. Парк заложен в самой южной части Сада, прилегающей непосредственно к берегу моря и защищенной горой Мартыян от северных и северо-восточных ветров. Благодаря этому здесь растет много нежных, южных растений, не выдерживающим зиму в Старом Саду, где они содержались в ящиках, кадках и на зиму убирались в защищенные помещения (к ним относятся: пальмы, араукарии, цитрусы, драцены, агавы, казуарины, вечнозеленые акации и много других). Общая площадь намечалась около 3-х десятин (к примеру, всего под парками Верхним, Нижним и Приморским -14.750 десятин), но занята растениями лишь одна треть этого количества" [1].

В период с 1912 по 1914 гг. было высажено около 227 видов, сортов и форм растений, полученных из Петербургского ботанического сада, Сухими, Батуми и некоторых иностранных фирм [3]. Среди них ведущее место занимали цитрусовые (11 видов и форм), пальмы (в том числе кокосовая и финиковая, а также 5 видов *Sabal*), бамбуки (18 видов и форм), эвкалипты (18 видов и форм), олеандры (20 сортов), жасмины (7 видов и форм), питоспорумы (9 видов и форм). В первые годы эти растения хорошо развивались, но в суровую зиму 1918-1919 гг. наиболее теплолюбивые из них погибли.

В 1915-1917 гг. было высажено 109 видов и форм, среди них акации (13 видов), казуарины (3 вида), опунции (6 видов), куннингамии и др. В периоды с 1925 по 1940 гг. и с 1951 по 1954 гг. было высажено 97 видов и форм, среди них: барбарисы (10 видов), цистусы (9 видов), клематисы (4 вида), кизильники (16 видов), цератонии, шуазии, шинусы. В период с 1970 по 2004 гг. выло высажено 29 видов и форм, среди которых были птелеи, псевдотсуги, дафнофилумы, камптотеки, шуазии и др.

Всего за 102 года существования Приморского парка в нем было высажено 513 видов и форм древесных растений. В настоящее время на его территории произрастает 153 древесных таксона. В табл. 1 приведены редкие и мало-распространенные ценные экзоты Приморского парка, представляющие интерес для выращивания в парках наиболее теплой приморской зоны Южного берега Крыма.

Анализ зеленых насаждений Приморского парка позволил выделить на его территории шесть монументальных растительных композиций, сохранение которых является залогом ценности территории: пальмовая аллея, три рощи бамбука листоколосника сизо-зеленого, роща листоколосника бамбуковидного, роща можжевельника высокого (табл. 2).

Особую ценность Приморскому парку придает включение в его территорию участков коренного редкого реликтового гемиксерофильного субсредиземноморского высокоможжевелового леса [4]. Один из таких участков – выделенная в качестве монументальной композиции роща, образованная занесенным в Красную книгу Украины [6] третичным реликтом можжевельником высоким (*Juniperus excelsa* Bieb.). Благодаря высокой фитонцидной активности *Juniperus*

excelsa Bieb., а также расположению в непосредственной близости от моря, эта роща рекомендуется для выделения в качестве специализированной зоны для аэрофитотерапии на территории Приморского парка.

Табл. 1. Редкие и малораспространенные древесные интродуценты Приморского парка арборетума НБС – ННЦ

Вид	Год посадки	Обмерза-емость	Засухоустойчи-вость
<i>Bauhinia galpinii</i> N.E. Br.	1995	2-6	+
<i>Buddleja alternifolia</i> Maxim.	1939	0	+
<i>Buddleja farreri</i> Balf. f. et W.W. Smith	1962	0	+
<i>Caesalpinia gilliesii</i> Wall.	1985	0-3	+++
<i>Cephalotaxus fortunei</i> Hook.	1914	0	+
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Erecta Glaucescens'	1914	0	+
<i>Chamaerops humilis</i> L.	1914	0	+++
<i>Choisya ternata</i> H.B.K.	1985	0	++
<i>Cinnamomum camphora</i> (L.) Presl.	1985	2-6	+
<i>Colletia infasta</i> N.E. Br.	1913	0-1	++
<i>Cryptomeria japonica</i> D. Don 'Elegans'	1914	0	+
<i>Feijoa sellowiana</i> (Berg) Burret	1914	0	++
<i>Myrtus communis</i> L.	1914	0-6	+
<i>Osmanthus fragrans</i> Lour.	1914	0-1	++
<i>Osmanthus heterophyllus</i> (G. Don) P.S. Green	1914	0-1	++
<i>Pistacia lentiscus</i> L.	1914	0-3	+++
<i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	1929	0	+
<i>Pyracantha angustifolia</i> (Franch.) Schneid.	1970	0	+
<i>Rhus aromatica</i> Ait.	1916	0	++
<i>Sabal minor</i> (Jacq.) Pers.	1914	0-2	++
<i>Schinus terebinthifolius</i> Raddl	1985	0-4	++
<i>Torreya grandis</i> Fort.	1914	0	++
<i>Trachycarpus martiana</i> (Wall.) Wendl.	1912	0	+

Табл. 2. Монументальные растительные композиции Приморского парка НБС – ННЦ

Название монументальной композиции	Год закладки	Площадь рощи, длина аллеи	Количество экземпляров, шт.
Аллея <i>Trachycarpus fortunei</i> (Hook.)	1912	80 м	37
Роща <i>Phyllostachys viridi-glaucescens</i> (Carr.) A. et C. Riv. (куртина 150)	1913	70 м ²	–
Роща <i>Phyllostachys viridi-glaucescens</i> (Carr.) A. et C. Riv. (куртина 157 а)	1913	180 м ²	–
Роща <i>Phyllostachys viridi-glaucescens</i> (Carr.) A. et C. Riv. (куртина 158)	1913	100 м ²	–
Роща <i>Phyllostachys bambusoides</i> Siebold & Zucc. (куртина 157)	1913	88 м ²	–
Роща <i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	–	3740 м ²	147

Второй участок высокоможжевелового леса расположен в верхней части парка и включает средиземноморские редкие реликтовые сообщества земляничника мелкоплодного (*Arbutus andrachne* L.). [4]. На территории участка произ-

растает 340 деревьев этого вечнозеленого лиственного реликтового вида. Особая ценность участка заключается в разновозрастности деревьев *Arbutus andrachne* L.: наряду со столетними экземплярами здесь растут и совсем молодые, что говорит об их естественном возобновлении.

Среди аборигенных видов особого внимания заслуживают еще три вида, широко представленных в парке и занесенные в Красную книгу Украины: тис ягодный (*Taxus baccata* L.), сосна Станкевича (*Pinus stankewiczii* (Sukcz.)) и фисташка туполистная (*Pistacia mutica* F. et M.) [6]. Большая же часть интродуцированных видов не формирует сколько-нибудь значимых средообразующих массивов, и представлена отдельными экземплярами или небольшими группами, размещенными в закрытых пространствах, изолированных вертикально-сокнутой растительностью, состоящей, в основном, из видов аборигенной флоры.

Особую ценность Приморского парка представляют мемориальные и многовековые деревья, произрастающие на его территории. Это магнолия крупноцветковая, форма Гартвиса (*Magnolia grandiflora* L. var. *Hartwissiana* Zabel.), посаженная главноуправляющим землеустройством и земледелием Российской Империи А.В. Кривошеиным на церемонии торжественного открытия парка в 1912 г.; дуб черешчатый (*Quercus robur* L.) и земляничник мелкоплодный (*Arbutus andrachne* L.), возраст которых составляет более 100 лет.

Анализ образно-пространственной структуры Приморского парка позволил констатировать: его архитектурно-планировочная составляющая сложилась. В связи с этим при дальнейшей реконструкции мемориального Приморского парка арбoretума НБС – ННЦ его композиционно-планировочная структура должна не меняться, а получать качественное развитие, которое заключается, прежде всего, в восстановлении и пополнении коллекций теплолюбивых редких декоративных древесных растений.

В связи с этим, на основе анализа динамики видового состава дендрофлоры Приморского парка (за 100 лет его существования) в рамках реконструкции рекомендована реинтродукция экзотов, которые произрастили на территории парка долгое время и показали себя перспективными в его условиях. Это такие виды как *Ceratonia siliqua* L., *Chilopsis linearis* DC., *Cocculus laurifolia* DC., *Hovenia dulcis* Thunb., *Mimosa acanthocarpa* (Willd.) Poir., а также имевшихся ранее и новых для интродукционного испытания представителей родов *Berberis*, *Buddleia*, *Eucaliptus*, *Indigofera*, *Pittosporum*, *Sophora* и представителей семейств *Rutaceae* (подтрибы *Citrinae*) и *Arecaceae*.

Кроме того, условия Приморского парка являются благоприятными для планируемого размещения в нем лучших сортов коллекции олеандра (*Nerium* L.) НБС – ННЦ, которая в настоящее время насчитывает 39 культиваров: 17 маxовых и 22 немахровых, отличающихся по декоративным признакам (формой цветка, величиной, окраской и ароматом). Наряду с розовоцветковыми формами особую декоративность представляют сорта с белыми, кремовыми, различными оттенками малинового и красными цветками.

В 2013 г. для открытия маршрута и усиления экскурсионной составляющей Приморского парка, в котором значительная часть видов представляет флору Японии и Китая, в программу реконструкции было включено дополнение его композиций декоративными элементами и малыми архитектурными

формами в японском и китайском стиле. В ручье, протекающем около одной из бамбуковых рощ, установлено содзу – устройство из бамбуковых трубок-коромысел, используемое в Японии для отпугивания птиц и животных от садовых растений и ставшее традиционной частью японских садов. Над другой бамбуковой рощей поставлена беседка в восточном стиле, перед которой размещены на каменистом склоне скульптуры семи японских богов счастья. В самой же бамбуковой роще проложен зигзагообразный мостик ящухаси и расставлены скульптуры, изображающие китайских терракотовых воинов. В декоративном водоеме установлена деревянная арка, имитирующая японские храмовые ворота тории, а на прилегающих к водоему куртинах – японские каменные фонари и оформленные в японском стиле деревца – ниваки.

Наличие в парке парадной пальмовой аллеи, а также проведенная в ходе реконструкции разбивка газона и цветников на его центральной парадной площадке, размещение на двух куртинах каркасных топиарных форм, позволили построить экскурсионный маршрут по Приморскому парку на знакомстве с элементами ландшафтного дизайна и традициями паркостроения Запада и Востока.

Выводы. Таким образом, анализ динамики видового состава древесных растений Приморского парка, экологическая оценка интродуцентов в наиболее теплой приморской зоне ЮБК, позволили выявить наиболее ценные и перспективные виды для парков этой зоны. Описание монументальных композиций парка, мемориальных и многовековых деревьев, редких и малораспространенных экзотов, анализ выпавших таксонов позволит разработать программу реинтродукции древесных экзотов Приморского парка, что значительно обогатить новый экскурсионный маршрут по его территории.

Література

1. Архів Нікітського ботанічного саду. Дело № 616.
2. Галушко Р.В. Біоморфологіческие признаки для эколого-естетической оценки парковых сообществ / Р.В. Галушко // Бюллєтень Нікітського ботанічного сада. – 1999. – Вип. 81. – С. 23-27.
3. Калуцкий К.К. Арбoretум Нікітського ботанічного сада и перспективы его развития / К.К. Калуцкий, А.М. Кормилицын, С.И. Кузнецов // Бюллєтень ГБС. – Вип. 115. – М. : Ізд-во "Наука", 1980. – С. 3-7.
4. Крайнюк Е.С. Современное состояние растительного покрова природного заповедника "Мыс Мартын" / Е.С. Крайнюк // Научные записки природного заповедника "Мыс Мартын". – Вип. 4. – С. 38-46.
5. Каталог дендрологических коллекций арбoretума Государственного Нікітського ботанического сада. – Ялта, 1993. – 101 с.
6. Червона книга України Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідух. – К. : Вид-во "Глобалконсалтинг", 2009. – 900 с.

Зикова В.К., Улейська Л.І., Коба В.П., Герасимчук В.М., Харченко А.Л., Спотар О.М. Становлення дендрологічних колекцій Приморського парку Нікітського ботанічного саду, його сучасний стан та перспективи реконструкції

Вперше проведено аналіз видового складу деревних рослин Приморського парку арбoretуму НБС – ННЦ, що нараховує нині 153 таксони. Виділено 23 рідкісних і мало-поширені деревних екзотов, які виростають у цьому парку і є перспективними для використання у парках найбільш теплої приморської зони Південного берега Криму; надано оцінку їх обморожуваності та посухостійкості. Описано б монументальних рос-

линних композицій: одну алею та п'ять гаїв Приморського парку із зазначенням року закладення, площи та кількості екземплярів. Вказано меморіальні, старовикові дерева парку. Відзначено нові елементи, що увійшли до структури парку в 2013 р. Запропоновано шляхи подальшої реконструкції цього меморіального парку арборетуму НБС – ННЦ із покращенням екскурсійного маршруту його територією.

Ключові слова: Приморський парк, інтродукція, реконструкція.

Zykova V.K., Uleyskaya L.I., Koba V.P., Gerasimchuk V.N., Kharchenko A.L., Spotar Ye.N. Formation of Dendrological Collections in Primorsky Park of Nikitsky Botanical Garden, its Modern State and Perspectives for the Reconstruction

The analysis of a scientific composition of woody plants in Primorsky Park in Arboretum of NBG – NSC containing 153 taxons has been done for the first time. Twenty three rare and not very spreading woody exots growing in this park, perspective for using in the parks of the warmest sea-side zone of South Coast are selected. The evaluation of their drought-resistance and frost injury is given. Six monumental plant compositions (one alley and five groves) of Primorsky Park with indication of the year of foundation, area and number of specimen are described. The memorial, ancient trees in the park are indicated. The new elements in the structure in 2013 are marked. The ways of further reconstruction of this memorial park from Arboretum of NBG–NSC with an improved excursion route on its territory are suggested.

Key words: Primorsky Park, arboretum, plant composition, introduction, reconstruction.

УДК 712.[253+3]:58.006   **Наук. співроб. Л.В. Калашинікова, канд. біол. наук;**
ст. наук. співроб. В.Л. Рубіс, канд. біол. наук; зав. лаб. Н.М. Дойко,
канд. біол. наук; зав. лаб. Н.С. Бойко, пров. інж. Л.М. Кривдюк;
провод. інж. М.В. Катревич – Державний дендрологічний парк
"Олександрія" НАН України, м. Біла Церква

ЕКСПОЗИЦІЙНІ ДІЛЯНКИ ДЕРЖАВНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ "ОЛЕКСАНДРІЯ" НАН УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ

Наведено дані загального колекційного фонду фіторізноманіття Державного дендрологічного парку "Олександрія" НАН України, рік створення та таксономічний склад ботанічних колекцій експозиційних ділянок: "Фрутіцетум", "Коніферетум", "Сірінгарій", "Рідкісні рослини", "Розарій", "Виткі рослини", "Трав'яні багаторічники". Висвітлено основні принципи формування колекцій – систематичний, біоморфологічний та художньо-декоративний. Зазначено науковий та естетичний потенціал експозиційних ділянок як об'єктів екологічної просвіти та виховання відвідувачів.

Ключові слова: експозиційні ділянки, ботанічні колекції, гарноквітучі чагарники, рідкісні рослини, виткі рослини, трав'яні багаторічники, екологічна просвіта.

Вступ. Дендрологічні парки в сучасних умовах – це важливі осередки збереження біологічного різноманіття, які в останні десятиріччя набувають великого значення у житті суспільства як природоохоронні та просвітницькі установи [1, 2, 4]. На необхідність збереження біорізноманіття спрямовані зусилля всієї світової спільноти в рамках проведеного ООН "Десятиліття освіти для стального розвитку" (2005-2014 рр.) [11]. З прийняттям Міжнародною радою з охорони рослин (BGCI) концепції сталого розвитку прийнято нову навчальну стратегію, основним принципом якої є екологічне навчання.

У всьому світі біологічні об'єкти є центрами екологічної тріади: екоосвіта – ековиховання – екопросвіта, яка займає провідне місце в екологізації еко-

номіки багатьох країн. З метою екологічної просвіти в останні роки створюються туристичні науково-навчальні і науково-пізнавальні маршрути, найпоширенішими з яких є комплексні за призначенням екологічні стежки.

Постановка проблеми. Організація екологічної стежки є специфічною формою екологічного виховання населення і одним із засобів проведення екологічно-освітньої роботи у дендропарку "Олександрія". Вона надає змогу ознайомити школярів, студентів, вчителів, ботаніків та інших відвідувачів з унікальними ботанічними колекціями, зібраними впродовж декількох десятиліть кількома поколіннями співробітників дендропарку. Експозиційні ділянки: "Фрутіцетум", "Коніферетум", "Сірінгарій", "Рідкісні рослини", "Розарій", "Виткі рослини", "Трав'яні багаторічники" – є науково – інформаційною базою для фундаментальних та прикладних досліджень з дисциплін природничого профілю, які використовуються при вивченні спецкурсів: "Інтродукція рослин", "Географія рослин", "Гідрофільні рослини", "Екологія та охорона навколошнього середовища", "Фітопатологія", "Лісове та садово-паркове господарство" та багато інших.

Ботанічні установи України мають унікальні наукові колекції, які відображають історію досліджень її флори починаючи з XVIII ст. Зважаючи на світове значення цих колекцій, найважливіші з них, зокрема і колекції дендропарку "Олександрія", внесені до Державного реєстру об'єктів, які становлять Національне надбання України [3].

Метою роботи є висвітлити науковий і естетичний потенціал ботанічних колекцій, створених на експозиційних ділянках дендропарку "Олександрія", показати їхню екологічну цінність і спрямувати увагу відвідувачів на збереження біорізноманіття.

Результати дослідження. Сучасний колекційний фонд фіторізноманіття дендропарку налічує 2021 видів та культиварів [6, 7], а експозиційні ділянки відповідають основним характеристикам колекційно-експозиційних ділянок, якими є такі: наявність видового, формового та сортового різноманіття декоративних рослин; популяризація певних груп рослин: шпилькових, рідкісних, витких та ін.; цікаве планування територій та різноманітність композиційних рішень; можливість вільного доступу відвідувачів до огляду експозицій [8].

Першим із сучасних експозиційних ділянок дендропарку "Олександрія", який започатковано у 50-х роках ХХ ст. (1950-1960 рр.) біля адміністративного будинку (наукова зона), був "Фрутіцетум". У 1985 р. в цій зоні створено ділянку бузку – "Сірінгарій". Основним принципом їхнього формування є філогенетичний або систематичний, який базується на підборі рослин методом родових комплексів. У рослин, які належать до одного роду, є багато спільногого в габітуці, формі крони, фактурі та кольорі кори, листя, квітів, формі стовбура та інших ознак. Поєднання у спільніх насадженнях різних видів одного роду підкреслює і посилює їхні декоративні властивості, створює композиційну єдність. Тип планування обох ділянок – регулярний, вздовж насаджень прокладено доріжки, з яких зручно оглядати рослини.

Ділянка гарноквітучих чагарників ("Фрутіцетум") має форму чотирикутника площею 1,2 га. На теперішній час на ній представлено 206 видів та 34 культиварі, найбільшими за кількістю таксонів є 10 родів. Дані наведено в таблиці.